

Banjaluka,
Januar, 2026.

An illustration featuring four stylized hands in blue, green, red, and yellow. The blue hand holds a yellow pencil, the green hand holds a blue document with horizontal lines, the red hand holds a yellow megaphone, and the yellow hand holds a red document with horizontal lines. The background is a solid light orange color.

**VODIČ ZA
ORGANIZACIJE
CIVILNOG DRUŠTVA
IZ BOSNE I
HERCEGOVINE ZA
RULE 9 PODNESKE**

**ILI KAKO UTICATI
NA IMPLEMENTACIJU
PRESUDA
EVROPSKOG SUDA
ZA LJUDSKA PRAVA**

Naslov:

VODIČ ZA ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA IZ
BOSNE I HERCEGOVINE ZA RULE 9 PODNESKE
ILI KAKO UTICATI NA IMPLEMENTACIJU PRESUDA
EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Pripremili:

Filip Novaković i Dragana Dardić

Izdavač:

Helsinški parlament građana Banjaluka i Kuća
ljudskih prava Banjaluka

Dizajn:

Nebojša Đumić

Kingdom of the Netherlands

Vodič je pripremljen u sklopu projekta kojeg finansira Vlada Kraljevine Nizozemske kroz MATRA program. Sadržaj Vodiča odgovornost je Helsinškog parlamenta građana Banja Luka i ne mora nužno odražavati stavove Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske.

S A D R Ž A J

Skraćenice i pojašnjenja	5
I – Osnovne informacije	9
Šta je Pravilo 9?	10
Kako se organizacije civilnog društva mogu uključiti?	10
Koja je svrha podnesaka koje organizacije civilnog društva šalju Komitetu ministara Vijeća Evrope?	10
Kada organizacije civilnog društva mogu poslati svoje pisane komunikacije?	11
Da li država ima ikakve obaveze po pitanju podnesaka organizacija civilnog društva?	11
II – Šest koraka za Pravilo 9 podneske	13
1. Pripremna faza	15
2. Analiza predmeta	17
3. Izraditi RULE 9 komunikaciju	18
4. Tajming: kada poslati RULE 9 podnesak	20

5.	Zagovaranje u Strasbourg	22
6.	Praćenje uticaja	24
7.	Mini-checklista za ocd prije slanja RULE 9 podneska	25

III – Kako koristiti HUDOC-EXEC BAZU 27

Kako koristiti HUDOC-EXEC za pripremu RULE 9 podnesaka	29
---	----

SKRAĆENICE I POJAŠNJENJA

CoE – Council of Europe (Vijeće Evrope)

CPT – European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja)

CEPEJ – European Commission for the Efficiency of Justice (Evropska komisija za efikasnost pravosuđa)

DEJ – Department for the Execution of the Judgments of the European Court of Human Rights (Odjel za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava)

DG NEAR – Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations (Generalni direktorat za susjedstvo i pregovore o proširenju)

DH sjednice – Droits de l’Homme ili Human Rights Meetings → sastanci Komiteta ministara posebno posvećeni nadzoru nad izvršenjem presuda i odluka Evropskog suda

ECRI – European Commission against Racism and Intolerance (Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije)

EIN – European Implementation Network (Evropska implementacijska mreža)

EU – European Union (Evropska unija)

HUDOC-EXEC – specijalizirana baza koja sadrži podatke o svim presudama Evropskog suda za ljudska prava i njihovom statusu izvršenja

OCD – organizacija civilnog društva

OHCHR – Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (Ured visokog komesara UN-a za ljudska prava)

„On-pager“ – kratak dokument na jednoj stranici

OSCE HCNM – Organization for Security and Co-operation in Europe – High Commissioner on National Minorities (Organizacija za evropsku sigurnost i saradnju – Visoki komesar za nacionalne manjine)

PACE – Parliamentary Assembly of the Council of Europe (Parlamentarna skupština Vijeća Evrope)

UN – United Nations (Ujedinjene nacije)

Akcioni plan – dokument u kojem država stranka navodi mjere koje je preduzela i/ili planira preduzeti radi izvršenja presude Evropskog suda za ljudska prava, zajedno s okvirnim vremenskim rasporedom.

Akcioni izvještaj – izvještaj koji država stranka dostavlja Komitetu ministara, a koji sadrži pregled svih mjera preduzetih radi izvršenja presude Evropskog suda i/ili razloge zbog kojih nisu potrebne dodatne mjere.

Individualne mjere – mjere koje država stranka mora preduzeti kako bi, koliko je moguće, otklonila posljedice povrede za podnosioca predstavke. Individualne mjere mogu uključivati, na primjer, ponovno otvaranje nepravедnog krivičnog postupka ili uništavanje podataka prikupljenih protivno pravu na privatni život.

Opšte mjere – mjere potrebne za rješavanje strukturalnih problema otkrivenih presudom Suda kako bi se spriječile slične povrede u budućnosti ili okončale povrede koje i dalje traju. Usvajanje opštih mjera može uključivati izmjene zakonodavstva, promjenu sudske prakse ili praktične mjere, poput renoviranja zatvora, povećanja broja osoblja i sl. Predmeti koji otkrivaju strukturalne probleme od veće važnosti biće razvrstani u postupak pojačanog nadzora.

Postupak pojačanog nadzora – postupak nadzora koji se primjenjuje na predmete koji zahtijevaju hitne individualne mjere, pilot-presude, presude koje ukazuju na važne strukturalne i/ili složene probleme identifikovane od strane Suda i/ili Komiteta ministara, te međudržavne predmete. Ovaj postupak omogućava Komitetu ministara da pomno prati napredak u

izvršenju predmeta i olakša komunikaciju s državnim vlastima radi podrške implementaciji.

Grupa predmeta – kada više predmeta obuhvata istu povredu ili su povezani sa istim strukturnim ili sistemskim problemom u državi stranci, Komitet može odlučiti da ih grupiše i razmatra zajedno. Grupa obično nosi naziv prvog vodećeg predmeta koji je upućen Komitetu na nadzor izvršenja.

Vodeći predmet – predmet identifikovan kao onaj koji otkriva nove i često strukturne i/ili sistemske probleme, bilo direktno od strane Suda u presudi, bilo od Komiteta ministara tokom nadzora izvršenja. Takav predmet zahtijeva usvajanje novih opštih mjera radi sprečavanja sličnih povreda u budućnosti.

Repetitivni predmet – predmet koji se odnosi na strukturni i/ili opšti problem već razmatran pred Komitetom ministara u kontekstu jednog ili više vodećih predmeta; repetitivni predmeti se obično grupišu sa vodećim predmetom.

I – OSNOVNE INFORMACIJE

Šta je Pravilo 9?

Pravilo 9 (*Rule 9*) je mehanizam koji omogućava organizacijama civilnog društva da se direktno uključe u izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava.

Kako se organizacije civilnog društva mogu uključiti?

Slanjem pisanih podnesaka Komitetu ministara Vijeća Evrope o stvarnom stanju implementacije neke presude.

Osim slanja pisanih podnesaka, organizacije civilnog društva mogu se i neposredno angažovati u Strasbourg i susresti se relevantnim osobama kako bi ih informisali o stanju određenih presuda. Mogu se uključiti i u Evropsku implementacijsku mrežu (European Implementation Network) koja pomaže predstavnicima civilnog društva u sastavljanju podnesaka i organizaciji neformalnih sastanaka sa članovima Komiteta ministara ili drugih tijela Vijeća Evrope.

Koja je svrha podnesaka koje organizacije civilnog društva šalju Komitetu ministara Vijeća Evrope?

Pravilo 9 podnesci omogućavaju organizacijama civilnog društva da:

- ➔ dopune ili ospore informacije koje država dostavlja;
- ➔ ukažu na sistemske probleme i preporuče dodatne opšte mjere, npr. izmjene zakona, nove procedure, obuke, institucionalne reforme;
- ➔ potaknu Komitet ministara da intenzivira nadzor;
- ➔ osiguraju da se implementacija mjera odvija u skladu s ljudskim pravima i međunarodnim standardima.

Kada organizacije civilnog društva mogu poslati svoje pisane komunikacije?

Organizacije mogu podnijeti podnesak u bilo kojem trenutku za bilo koji predmet koji je još uvijek pod nadzorom Komiteta ministara.

Da li država ima ikakve obaveze po pitanju podnesaka organizacija civilnog društva?

Da! Država je dužna u roku od 5 radnih dana dostaviti svoj odgovor.

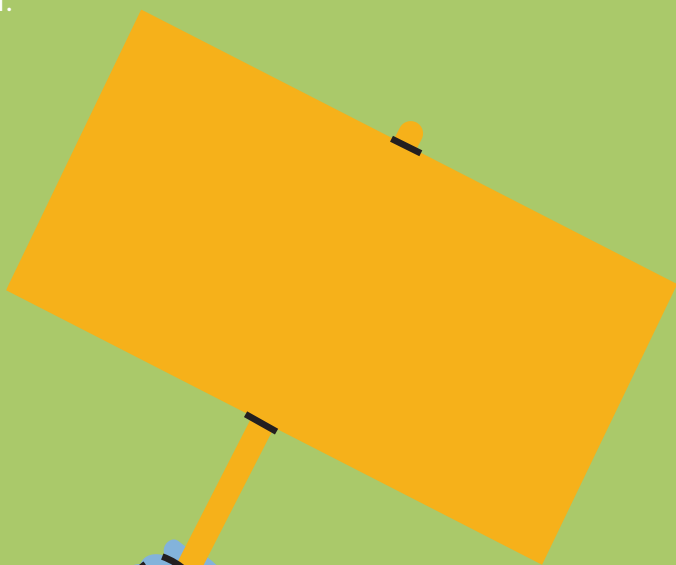
**II – ŠEST KORAKA
ZA PRAVILO 9
PODNEŠKE**

Vodič koji je pred vama je organizovan u šest logičnih koraka:

- (1) priprema;**
- (2) analiza predmeta;**
- (3) izrada Rule 9 podneska;**
- (4) određivanje tajminga;**
- (5) zagovaranje u Strasbourgu;**
- (6) praćenje uticaja.**

Svaki korak sadrži konkretne upute i operativne aktivnosti.

1. Pripremna faza

1.1. Identifikujte predmet i njegov status

OCD treba odmah nakon presude:

- ➔ otvoriti predmet na HUDOC-EXEC bazi;
- ➔ provjeriti da li se radi o **vodećem** ili **repetitivnom** predmetu;
- ➔ pratiti status individualnih i opštih mjera;
- ➔ evidentirati sve domaće institucije koje su nadležne za implementaciju.

1.2. Formirajte interni tim

Idealan tim uključuje:

- ➔ pravnika za analizu presude;
- ➔ osobu za prikupljanje podataka iz prakse (monitoring, statistika);
- ➔ osobu za komunikaciju sa institucijama i međunarodnim akterima;
- ➔ osobu za pripremu **RULE 9** podneska i preporuka.

1.3. Prikupite relevantne dokaze

DOKAZI MOGU UKLJUČIVATI:

informacije iz vlastitog monitoringa;

primjere iz terenskog rada;

slučajeve žrtava (anonimizirane);

domaću sudsku praksu;

statističke podatke;

medijske izvještaje;

nalaze drugih organizacija;

izvještaje CoE tijela (CPT, ECRI, CEPEJ, Komesar za ljudska prava).

2. Analiza predmeta

2.1. Razumjeti presudu „u implementacijskom smislu“

U **Rule 9** komunikaciji nije ključno ponavljati analizu presude — fokus je na tome:

- ➔ koje **individualne mjere** su potrebne;
- ➔ koje **opšte mjere** su potrebne;
- ➔ koje su prepreke implementaciji;
- ➔ koje institucije „koče“ ili ne rade svoj dio posla;
- ➔ koji su sistemski uzroci povrede.

2.2. Odrediti šta je problem u kontekstu Bosne i Hercegovine

Za svaki predmet odgovoriti na pitanja:

- (1) Da li država tačno predstavlja stanje?
- (2) Da li su mjere samo formalne ili zaista provedene?
- (3) Da li mjere odgovaraju presudi?
- (4) Da li postoji političko opstruiranje?
- (5) Da li je potrebno uključiti EU ili UN aktiere?

3. Izraditi **RULE 9** komunikaciju

3.1. Preporučena struktura

- (1) Kratko predstavljanje OCD-a
- (2) Izjava o svrsi podneska (2–3 rečenice)
- (3) Opis predmeta (samo ono relevantno za implementaciju)
- (4) Individualne mjere – analiza i dokazi
- (5) Opšte mjere – analiza, propusti, dokazi, preporuke
- (6) Zaključak + jasne preporuke Komitetu ministara
- (7) Prilozi (dokazi, grafikoni, monitoring)

3.2. Savjeti za pisanje

Budite koncizni, maksimalno 5–6 stranica.

Fokus na implementaciju, ne na pravnu analizu presude.

Koristite numerisane preporuke.

Izbjegavajte emotivan, kampanjski ili politički ton.

Sve tvrdnje moraju biti potkrijepljene dokazima.

Ako država daje netačne informacije — jasno pokažite zašto.

3.3. Najčešće greške

- ➔ Predugačak uvod.
- ➔ Previše pravne analize, premalo implementacije.
- ➔ Navođenje opštih stavova bez dokaza.
- ➔ Nejasne ili neprimjenjive preporuke.
- ➔ Slanje podneska prekasno.

4. Tajming: kada poslati **RULE 9** podnesak

4.1. Ako je predmet pod pojačanim nadzorom

Cilj: da vaš podnesak bude uključen u „notes on the agenda“.

- ➔ Poslati **najmanje 6 sedmica** prije DH sjednice.
- ➔ Krajnji rok: **4 sedmice prije sjednice**.
- ➔ Ako se čeka državni akcioni plan → pošaljite dva podneska:
- ➔ preliminarni, 2. dopunski.

4.2. Ako je predmet pod standardnim nadzorom

- ➔ Redovno (mjesečno) pratiti HUDOC-EXEC.
- ➔ Slati podneske kada:
 - država objavi akcioni plan,
 - država objavi akcioni izvještaj,
 - postoji važna nova činjenica,
 - implementacija stagnira.

4.3. Ako postoji hitna situacija

Možete tražiti:

- ➔ hitno razmatranje predmeta;
- ➔ uvrštavanje predmeta na dnevni red sljedeće DH sjednice;
- ➔ da predmet pređe u pojačani nadzor.

5. Zagovaranje u Strasbourgu

5.1. Učestvovanje u EIN brifinzima

Savjeti za prezentaciju:

- ➔ Govoriti do 10 minuta.
- ➔ Fokusirati se na 3 ključna problema.
- ➔ Uputiti 3–5 jasnih preporuka.
- ➔ Koristiti konkretne primjere iz Bosne i Hercegovine.
- ➔ Predati pisani „one-pager“ sažetak.

5.2. Bilateralni sastanci

S KIM SE SASTATI:	PRIPREMA:
DEJ pravnici zaduženi za Bosnu i Hercegovinu;	Ponijeti kratku analitičku bilješku (1–2 stranice).
Delegacije država od kojih očekujete podršku (npr. Njemačka, Danska, Nizozemska, Slovenija, Švedska, Norveška);	Pripremiti jasne, realne tražene akcije.
Delegacija EU pri Vijeću Evrope;	Naglasiti zašto je slučaj hitan ili sistemski.
Ured Komesara za ljudska prava.	

5.3. Prosljeđivanje **RULE 9** podneska drugim akterima

Najvažniji:

- ➔ DG NEAR (za BiH)
- ➔ EU Delegacija u BiH
- ➔ OHCHR
- ➔ UN Specijalni izvjestitelji
- ➔ PACE Komitet
- ➔ OSCE HCNM (ako slučaj uključuje manjine)

6. Praćenje uticaja

6.1. Posmatrajte promjene na HUDOC-EXEC

Nakon **Rule 9** podneska provjerite:

- ➔ da li je DEJ promijenio opis situacije;
- ➔ da li je Komitet usvojio nove mjere;
- ➔ da li je predmet došao na dnevni red.

6.2. Analizirajte reakciju države

Ako država:

- ➔ ne opovrgne navode OCD-a → vaš podnesak ima snažan efekat;
- ➔ pokuša osporiti → pripremite dopunski odgovor.

6.3. Procijenite dugoročni utjecaj

Pitajte se:

- ➔ Da li se poruke OCD-a odražavaju u DH odlukama?
- ➔ Da li je povećana međunarodna pažnja na predmet?
- ➔ Da li se domaće institucije više angažuju?
- ➔ Da li se otvara prostor za zakonodavne reforme?

7. Mini-checklista za ocd prije slanja **RULE 9** podneska

Da li imamo najnoviju verziju državnog akcionog plana/izvještaja?	✓ / ✗
Da li su svi navodi potkrijepljeni dokazima?	✓ / ✗
Da li su preporuke jasne i realne?	✓ / ✗
Da li je podnesak poslan na vrijeme (6-4 sedmice prije DH sjednice)?	✓ / ✗
Da li smo poslali kopije EU, PACE-u, Komesarki, DEJ-u?	✓ / ✗
Da li smo pripremili kratki „one-pager“ za bilateralne sastanke?	✓ / ✗
Da li pratimo HUDOC-EXEC nakon slanja?	✓ / ✗

An illustration of a red hand holding a green sign. The hand is positioned at the bottom, with the thumb and index finger gripping a green stick that supports the sign. The sign is tilted and contains text in a bold, sans-serif font. The background is a solid orange color.

**III – KAKO
KORISTITI
HUDOC-EXEC
BAZU**

Baza HUDOC-EXEC pruža najnovije dostupne informacije (na engleskom i francuskom jeziku) o statusu izvršenja presuda Evropskog suda za ljudska prava.¹ Predmeti se mogu pretraživati prema različitim kriterijima, uključujući naziv predmeta i broj aplikacije.

Za svaki predmet dostupni su sažeti osnovni podaci, nakon čega slijedi pregled statusa izvršenja (obuhvatajući i opšte i individualne mjere). Predmeti koji postavljaju ista ili slična pitanja grupisani su pod „vodećim predmetom“.

Baza također sadrži poveznice na sve relevantne komunikacije i podneske vlada i nevladinih organizacija, kao i na sve odluke Komiteta ministara koje se odnose na konkretni predmet.

1 [http://hudoc.exec.coe.int/eng#{"EXECDocument-TypeCollection":\["CEC"\]}](http://hudoc.exec.coe.int/eng#{).

Kako koristiti HUDOC-EXEC za pripremu **RULE 9** podnesaka

1. Otvorite HUDOC-EXEC

→ Link: <https://hudoc.exec.coe.int>

Početna stranica sadrži osnovni pretraživač i filtere.

2. Pretraga predmeta

Možete tražiti predmet prema:

- ➔ Nazivu predmeta
- ➔ Broju aplikacije
- ➔ Državi (**Country filter**)
- ➔ Vrsti mjera (**general/individual**)
- ➔ Vrsti odluke (**decision/resolution**)

3. Pregled rezultata pretrage

Nakon klika na predmet, vidjet ćete:

a) OSNOVNE INFORMACIJE

- ➔ ime predmeta
- ➔ broj aplikacije
- ➔ datum presude
- ➔ vrsta povrede

b) STATUS IZVRŠENJA

Podijeljen je u dvije ključne sekcije:

1. Individualne mjere

- šta je potrebno za otklanjanje posljedica za podnosioca predstavke
- da li su provedene ili ne
- rokovi i status

2. Opšte mjere

- šta država mora uraditi da spriječi ponavljanje povreda
- zakonodavne, institucionalne i praktične reforme
- analiza strukturalnih problema

4. Pregled komunikacija i podnesaka

HUDOC-EXEC pruža direktne linkove na:

- ➔ **Podneske države** (action plan, action report)
- ➔ **RULE 9 podneske OCD-a i oštećenih**
- ➔ **Odluke Komiteta ministara**
- ➔ **Privremene rezolucije (Interim Resolutions)**

Ovo je najvažniji dio za pripremu *Rule 9* podnesaka, jer omogućava:

- ➔ uvid u zvaničnu naraciju države,
- ➔ upoređivanje ranijih OCD podnesaka,
- ➔ praćenje reakcija Komiteta ministara.

5. Identifikacija „vodećeg predmeta“

Predmeti sa sličnim povredama grupisani su pod:
„LEADING CASE“

Klikom na vodeći predmet dobijate pregled:

- ➔ svih povezanih (repetitivnih) predmeta,
- ➔ ukupnog napretka u implementaciji,
- ➔ dosadašnjih odluka i komunikacija.

Ovo omogućava izradu **RULE 9** podneska koji se uklapa u širu grupu.

6. Praćenje ažuriranja

HUDOC-EXEC se redovno ažurira i prikazuje:

- ➔ **nove podneske**
- ➔ **nove odluke Komiteta ministara**
- ➔ **izmjene statusa implementacije**

OCD bi trebali:

- ➔ pratiti predmet **najmanje jednom mjesečno;**
- ➔ odmah reagovati kada država objavi akcioni plan ili izvještaj.

7. Kako koristiti HUDOC-EXEC u RULE 9 podnesku

U **RULE 9** komunikaciji obavezno prikažite:

- ➔ šta država tvrdi da je uradila (prema HUDOC-EXEC-u)
- ➔ šta pokazuje situacija na terenu
- ➔ kontradikcije, praznine ili netačne tvrdnje
- ➔ preporuke Komitetu ministara zasnovane na dokazima

HUDOC-EXEC je najvažniji izvor za dokazivanje:

- ➔ kašnjenja u provedbi mjera
- ➔ nedostatka opštih reformi
- ➔ sistemskih problema
- ➔ pogrešnog predstavljanja činjenica od strane države

Kontakti Linije za pomoć braniteljima i
braniteljicama ljudskih prava:
pravna.pomoc@kucaljudskihprava.org

Telefonska linija za krizne situacije:
+387 66 33 66 33

Vodič je izrađen u sklopu projekta „Osnaživanje prava“ (Rights Empowerments) kojeg podržava Vlada Kraljevine Nizozemske kroz MATRA program. Cilj Vodiča je pomoći organizacijama civilnog društva, prije svega Pravnom timu Kuće ljudskih prava Banjaluka, da aktivno prate i utiču na implementaciju presuda Evropskog suda za ljudska prava koristeći se, između ostalog, i Pravilom 9. Ovo pravilo im omogućava da svoje podneske šalju direktno Komitetu ministara koji je zadužen za nadzor nad implementacijom presuda i da iznesu svoje argumente, dokaze i prijedloge mjera koje mogu doprinijeti otklanjanju prepreka i strukturalnih problema koji su i doveli do kršenja određenog prava.

U mnogim predmetima upravo je angažman civilnog društva bio presudan za pomak u reformama, otvaranje političkog dijaloga ili sprečavanje zatvaranja predmeta prije nego što su ispunjeni uslovi za to.

Generalni cilj projekta je podsticanje snažnije (re)akcije civilnog društva na izazove ljudskih prava u BiH, promovisanje odgovornosti u implementaciji međunarodnih presuda o ljudskim pravima i stvaranje povoljnijeg okruženja za braniteljice i branitelje ljudskih prava.

Kingdom of the Netherlands